

з особливим потребами «Сяйво надій» та Дня відкритих дверей Університету.

Література

1. Афанасьєва Н.Є. Методологія соціально-психологічного тренінгу. – посібник / Н.Є. Афанасьєва – Х.: УЦЗУ, 2008 – 106 с.
2. Вачков И.В. Основы технологи группового тренинга: учеб. пособие/ Вачков В.И. -М: Издательство "Ось-89", 1999, с.176
3. Занюк С.С. Мотиваційний тренінг (як учитися спонукати себе та інших до ефективної діяльності) – спецпрактикум з психології мотивації / С.С. Занюк – Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 1998 – 68 с.
4. Киричук В.О. Підтримка системою тренінгів діагностичного комплексу «Універсал» Освіта та розвиток обдарованої особистості / В.О. Киричук, №7 (14), 2013
5. Козлов Н.И. Лучшие психологические игры и упражнения / Н.И. Козлов – Екатеринбург: Издательство АРД ЛТД, 1997. – 144 с.

Бондарчук Олена

*доктор психологічних наук,
професор, завідувач кафедри
психології управління
ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» НАПН України*

МОДЕЛЬ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Однією з важливих умов підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців є становлення й розвиток їх особистості як суб'єктів, які активно, якісно й творчо реалізують професійній функції з оптимальними психологічними витратами, володіють засобами самовираження й саморозвитку особистості в професії тощо.

Разом з тим, теоретичний аналіз наукової літератури та аналіз практики професійної підготовки майбутніх фахівців свідчить про недостатню увагу до розвитку їх особистості, що часто негативно позначається на професійній діяльності у майбутньому, спричинюючи «професійне вигорання» та професійні деформації особистості. Отже, існує об'єктивна потреба в сприянні особистісному зростанні майбутніх фахівців як неодмінній умові їх професійного становлення.

Слід зазначити, що за результатами теоретичного аналізу літератури можна констатувати відсутність єдиного підходу до розуміння особистісного розвитку й зростання, акцентування

дослідників, які працюють у межах різних психологічних підходів, на різних його аспектах: 1) *подолання* певних суперечностей та внутрішніх конфліктів у власній особистості, які виникають через її внутрішні особливості, що конфліктує із зовнішнім, соціальним середовищем, (А. Адлер, Е. Еріксон, К. Хорні, З. Фройд та ін.); 2) *функціонування* у певній соціальній ситуації, що сприяє розширенню репертуару поведінки шляхом навічання (Дж. Уотсон, Б. Скіннер та ін.), у тому числі, й через спостереження за поведінкою інших людей (А. Бандура та ін.) на основі розгортання певних когнітивних «структур» або «схем», які початково існують в особливому згорнутому стані в людині (Ж. Піаже та ін.); 3) *самозміни* шляхом індивідуального вибору та конструювання нової соціальної реальності (А. Тешфел, Р. Харре та ін.), у складних умовах виживання в ситуації невизначеності (П. Лушин та ін.); 4) *самоактуалізація* та вдосконалення себе на основі вродженої тенденції особистості до реалізації своїх потенційних можливостей (А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл та ін.); 5) *формування* як надання певної форми, завершеності, перспективно спрямований інтегративний процес діяльнісно-особистісного розгортання (Л. Анциферова), самостійного здійснення діяльностей, що викристалізувалися в ході суспільного розвитку (Л. Виготський, О. Леонтьєв та ін.); самовиховання (І. Бех та ін.); 6) *становлення особистості як суб'єкта власної життєдіяльності*, який визначає й утримує траєкторію життєвого руху (К. Абульханова-Славська, В. Татенко, Т. Титаренко та ін.); 7) *самовизначення* (визначення свого місця в житті, усвідомлення своїх інтересів, у тому числі й суспільних) і *самоствердження*, досягнення особистістю «акме» (Б. Ананьєв, А. Реан та ін.); 8) *саморозвиток* і *саморух* як фундаментальна здатність людини стати й бути відповідним дійсності суб'єктом власного життя (Г. Костюк та ін.), реалізувати власний потенціал унаслідок саморозвитку, активність якому надає нужда (С. Максименко та ін.), при цьому основним інструментом саморуху є саморегуляція (М. Боришевський та ін.).

Як наслідок, особистісний розвиток майбутнього фахівця можна розглядати в контексті закономірних змін, кількісних, якісних і структурних перетворень їх особистості як суб'єктів майбутньої професійної діяльності, що ґрунтуються на прагненні до особистісного й духовного зростання, готовності до самозмін і самоствердження у професійній сфері.

Щодо прагнення до особистісного та духовного зростання слід зауважити, що ще А. Адлер вважав *прагнення до вдосконалення* основним джерелом і вектором розвитку особистості. Психологічне зростання особистості він визначав як конструктивне прагнення до досконалості, рух від центрованості на собі та цілей особистісної вищості до завдань конструктивного опанування середовища та

соціально корисного розвитку. Розвитку особистості сприятиме вибір особистісного зростання як життєвої мети, прийняття творчих рішень на шляху досягнення соціально значущих цілей [6].

При цьому *особистісне зростання* веде до гармонізації людиною своїх стосунків із суспільством, воно має відмітні характеристики, які виявляються на двох рівнях: *інтраперсональному* (прийняття й розуміння себе; відкритість внутрішньому досвіду переживань; цілісність внутрішнього світу; відповідальність за своє життя; гнучкість, відкритість змінам; здатність, зберігаючи свою ідентичність, розвиватися через вирішення актуальних суперечностей і проблем, постійне «перебування в процесі» тощо) та *інтерперсональному* (прийняття й розуміння інших, здатність до конструктивних соціальних взаємин, творча адаптивність тощо) [4; 6 та ін.].

Духовне зростання як вищий щабель розвитку особистості передбачає орієнтацію людини на свою духовну організацію, свій внутрішній світ, пізнання своїх внутрішніх особливостей і можливостей, усвідомлення й реалізацію людиною трансцендентних потреб, які властиві їй від народження через: 1) дослідження несвідомого та прийняття його з метою досягнення гармонії із самим собою; 2) усвідомлення смислу свого існування; 3) формування нових, оновлених стосунків з іншими людьми, які сприймаються як незалежні, автономні особистості, партнери в співпраці, рівні носії духовної сутності 4) ствердження в реальному житті своїх ідеалів, ціннісних очікувань, глибинних духовних переживань, сприймання життя як вищої цінності тощо [3; 5].

Тим самим індивід, на думку Б. Братуся, досягає своєї людської сутності, критеріями якої є: а) ставлення до іншої людини як самоцінності, як до істоти, яка уособлює нескінченні потенції роду людського (центральне системоутворювальне ставлення); б) здатність до децентрації, самовіддачі та любові як способу реалізації цього ставлення; в) творчий, цілетворний характер життєдіяльності; г) потреба в позитивній свободі; д) здатність до вільного волевиявлення; є) можливість самопроекування майбутнього, віра в здійснення наміченого; ж) внутрішня відповідальність перед собою і іншими, минулими і майбутніми поколіннями; з) прагнення до набуття наскрізного загального смислу буття [2].

Особистісне зростання є складним процесом, прогресивний чи регресивний напрям якого можна оцінювати в таких сферах [1]: *ціннісно-мотиваційна сфера* (ступінь орієнтації людини на саморозвиток, духовні цінності, розвиток мотивів самопізнання й саморозвитку тощо); *когнітивно-афективна сфера* (ступінь широти і диференціації життєвого простору, сприйняття його як простору вільного пересування, когнітивна складність, сформованість

позитивного глобального самоствавлення, автентичність самопрезентації тощо; *конативно-регулятивна сфера* (особистісна активність, інтернальний локус контролю, рефлексивність, асертивність поведінки тощо).

Відповідно модель особистісного зростання майбутніх фахівців, на наш погляд, містить такі складові: ціннісне ставлення майбутніх фахівців до особистісного зростання; автентичність самопрезентації особистісних характеристик майбутніх фахівців; когнітивне забезпечення суб'єктної взаємодії з довкіллям, здатність до особистісної саморегуляції тощо.

У перспективі доцільним уявляється дослідити основні тенденції й проблеми особистісного зростання майбутніх фахівців різних спеціальностей та розробити індивідуальні програми їх особистісного зростання з урахуванням виявлених закономірностей.

Література

1. Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. – К. : Наук. світ, 2008. – 318 с.
2. Братусь Б. С. К проблеме человека в психологии / Б. С. Братусь // Вопросы психологии. – 1997. – № 5. – С. 3–19
3. Колісник О. П. Психологія духовного саморозвитку особистості : монографія / О. П. Колісник. – Луцьк: Вежа, 2007. – 388 с.
4. Максименко С. Д. Генезис существования личности / С.Д. Максименко. – К. : КММ, 2006. – 240 с.
5. Паттурина Н. П. Модель личностного и духовного роста / Н. П. Паттурина // Психологические проблемы самореализации личности : сб. науч. трудов / ред. Е.Ф. Рыбалко, Л.А. Коростылевой. — СПб. : Изд-во СПб ун-та, 2000. – Вып. 4. – С. 114– 120.
6. Фрейджер Р. Личность. Теории, упражнения, эксперименты / Роберт Фрейджер, Джеймс Фейдимен ; пер. с англ. Е. Будаговой, М. Васильевой, В. Кучерявкина [и др.] – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2006. – 704 с.

Величко Наталія

вчитель англійської мови

ЖНВК № 34

ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У національній доктрині розвитку України ХХІ століття зазначається, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку та самоздійснення кожної особистості, забезпечення повноцінного й всебічного розвитку сучасних дітей, формування їх соціальної та життєвої компетентності. В законі